

FYSIS

Musíme znovu a poněkud pozměněně rozumět starém termínu φύσις, tj. nesmíme sice pro sebe stanovovat jeho význam libovolně, nýbrž musíme navazovat na ten dávný, vlastně ještě předfilosofický význam, ale na druhé straně se při všem tomto navazování nesmíme nechat zcela vázat jakýmkoli starším významem, ať už historicky doložitelným nebo třeba i nově filologicky konstruovaným. Samo slovo *fysis* (φύσις) je významově spjata se slovesy *fyein* a *fyesthai*, tedy roditi a roditi se. V tom smyslu má každé jsoucno, které můžeme označit jako *fysické* (a mohli bychom je sami označit také jako „pravé“), především nějaký počátek, a tímto počátkem je jeho zrod (což samo už naznačuje, že jde o cosi živého nebo aspoň předživého), dále nějaký průběh – a posléze nějaký konec, zánik či úhyn. (Ve starých řeckých mýtech se sice počítalo s výjimkou v případě některých bohů, kteří se sice zrodili, ale navzdory tomu byli nesmrtelní; nicméně šlo zřejmě o naprosté výjimky z pravidla.) Důraz na *fysis* nějakého jsoucna tedy neznamená jen potvrzení jeho skutečnosti resp. skutečného vzniku, zrodu, nýbrž také a zejména jeho dějství, událostného dění, jeho rozvoje a pak úpadku (až posléze zániku, smrti). Ne každá změna je změnou *fysickou*, neboť ne každá je spjata se zrodem nebo se zánikem (např. přesun z místa na jiné místo); ale vše *fysické* se mění jakožto událost, tj. jakožto sjednocené do celku, tedy integrované do kusu dění, vyznačujícího se počátkem, průběhem a koncem. To ovšem dále znamená, že každé *fysické* jsoucno má určitý rozměr časový, tj. že nikdy není aktuálně přítomné jako celek, nikdy není ve své plnosti přítomno zde a nyní (*hic et nunc*), celé najednou. A tak jsme nezbytně postaveni před otázku, jak odlišíme u konkrétního jsoucna v konkrétní situaci (a chvíli) to, co je právě v tuto chvíli aktuálně přítomné, od toho, co sice už aktuálně přítomné bylo, ale nyní už je minulostí, a ovšem také od toho, co ještě aktuálně přítomné nebylo a není, ale co se připravuje k tomu, aby nastalo, aby se uskutečnilo, aby se aktuálně přítomným stalo. Ani minulost (lépe: bylost), ani budoucnost (lépe: budost) nemůžeme prostě vyloučit jako „ne-jsoucí“, neboť obojí k danému jsocnu nezbytně náleží – žádné jsoucí (fysicky jsoucí) není najednou celé teď, což nejnázorněji vidíme na živých bytostech, ale co se rozhodně na živé bytosti neomezuje. Ovšem velkým problémem je to, že každé „*hic et nunc*“ je – pro nás – spjata s námi, tj. je to naše aktuální přítomnost, v níž jedině můžeme nějak registrovat aktuální přítomnost nějakého jsoucna (jsoucího) před námi, a to v jeho aktuální přítomnosti v témž *hic et nunc*. A teprve z této nezbytné koincidence nás jako subjektu a onoho jsoucna jakožto právě jsoucího (a to pro nás jsoucího) můžeme vykontruovat (ovšem spolu s dalšími informacemi dřívějšími nebo i jinými) ono jsoucno jako celek (který nám nikdy není a nemůže být dán vcelku).

(Písek, 150801-1.)